

Legislația Uniunii Europene privind protecția biodiversității

Cucerescu, Victoria

Veröffentlichungsversion / Published Version

Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Cucerescu, V. (2013). Legislația Uniunii Europene privind protecția biodiversității. *Studii Europene*, 2, 7-16. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-419049>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer Deposit-Lizenz (Keine Weiterverbreitung - keine Bearbeitung) zur Verfügung gestellt. Gewährt wird ein nicht exklusives, nicht übertragbares, persönliches und beschränktes Recht auf Nutzung dieses Dokuments. Dieses Dokument ist ausschließlich für den persönlichen, nicht-kommerziellen Gebrauch bestimmt. Auf sämtlichen Kopien dieses Dokuments müssen alle Urheberrechtshinweise und sonstigen Hinweise auf gesetzlichen Schutz beibehalten werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht in irgendeiner Weise abändern, noch dürfen Sie dieses Dokument für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Mit der Verwendung dieses Dokuments erkennen Sie die Nutzungsbedingungen an.

Terms of use:

This document is made available under Deposit Licence (No Redistribution - no modifications). We grant a non-exclusive, non-transferable, individual and limited right to using this document. This document is solely intended for your personal, non-commercial use. All of the copies of this documents must retain all copyright information and other information regarding legal protection. You are not allowed to alter this document in any way, to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public.

By using this particular document, you accept the above-stated conditions of use.

Legislația Uniunii Europene privind protecția biodiversității

Lector univ. drd. Victoria CUCERESCU

victoria.cucerescu@yahoo.com

Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, Moldova
e-institute, Moldova

Abstract: The article is an analysis of European Union legislation on conservation and protection of biodiversity. It emphasizes the achievements of the activity of the EU in this area, mainly the establishment of the Natura 2000 Network, examining the obligations of the Member States that are stipulated in the Birds and Habitats Directives. It points out to the integration of biodiversity protection in other fields of EU sectoral policies as well.

Key-words: biodiversity, conservation, directive, ecological network, environmental protection, European Union, habitats, legislation, policy, species, treaty, wild flora and fauna.

Pierderea continuă și starea dezastruoasă a biodiversității este una dintre cele mai grave probleme de mediu cu care se confruntă nu doar Uniunea Europeană, dar și omenirea în general. Nu în zadar, anul 2010 a fost proclamat de către Națiunile Unite drept Anul Internațional al Biodiversității pentru a aduce această problemă în atenția publicului și a acționa în vederea salvăării varietății formelor de viață pe mapamond.

Biodiversitatea cuprinde varietatea formelor de viață sub toate aspectele sale, aici fiind inclusă atât diversitatea speciilor de floră și faună, varietatea genetică în cadrul aceluiași specii, cât și diversitatea ecosistemelor. Toate acestea ne aduc beneficii enorme, pornind de la resursele naturale pe care le utilizăm zi de zi, cât și asigurarea calității aerului, apei, solului sau reducerea poluării. De aceea biodiversitatea are nevoie de o protecție adecvată, care, la rândul ei, să ne asigure un mediu decent de viață.

Protecția și conservarea biodiversității în Uniunea Europeană este parte a politicii de mediu a acesteia. Baza juridică a politicii de mediu a UE o constituie articolele 191-193 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Articolul 191 (ex-articolul 174, inițial articolul 130R din Tratatul de instituire a Comunității Europene) prevede în alin. 1 că: „Politica Uniunii în domeniul mediului contribuie la următoarele obiective: conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului; ocrotirea sănătății persoanelor; utilizarea prudentă și rațională a resurselor naturale; promovarea pe plan internațional a unor măsuri destinate să contracareze problemele de mediu la scară regională sau mondială și în special lupta împotriva schimbărilor climatice” [1]. Chiar dacă protecția biodiversității nu este expres menționată în cadrul acestui articol ea poate fi considerată

parte integrantă a obiectivului privind conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului, fiind, în consecință, parte a politicii de mediu a UE. Mai mult, protecția biodiversității este inclusă în calitate de domeniu prioritar al politicii de mediu în cadrul celui de-al 6-lea Program de Acțiune pentru Mediu, intitulat *Mediu 2010: Viitorul nostru, alegerea noastră*. Programul dat a fost instituit prin Decizia 1600/2002/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iulie 2002. Astfel, la articolul 2 se stipulează că Programul, printre altele, urmărește: „să protejeze, să conserve, să restaureze și să dezvolte funcționarea sistemelor naturale, a habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, cu scopul opririi deșertificării și a procesului de dispariție a biodiversității, inclusiv celei a resurselor genetice, atât în interiorul Uniunii Europene, cât și la scară globală” [2]. Un al 7-lea Program de Acțiune pentru Mediu, care nu are cum să omită conservarea și protecția biodiversității, este în curs de adoptare, dar politica de mediu constituie inevitabil la moment un element important al strategiei *Europa 2020: O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*.

Nepărăsind cadrul politicii de mediu a UE cu referire la biodiversitate, trebuie să menționăm Planul de Acțiune pentru biodiversitate intitulat *Stoparea declinului biodiversității până în anul 2010 și ulterior: menținerea serviciilor ecosistemice pentru bunăstarea oamenilor*, adoptat în 2006 și Strategia UE în domeniul biodiversității intitulată *Asigurarea noastră de viață, capitalul nostru natural: o strategie a UE în domeniul biodiversității pentru 2020*, adoptată în 2011. În ultimul act menționat se stabilesc șase obiective de bază concretizate printr-o serie de acțiuni care sunt menite să stopeze declinul biodiversității atât la nivel european, cât și global. Cele șase obiective urmăresc: punerea în aplicare integrală a directivelor privind păsările și habitatele, menținerea și refacerea ecosistemelor și a serviciilor aferente, creșterea contribuției agriculturii și a silviculturii la menținerea și sporirea biodiversității, asigurarea dezvoltării durabile a resurselor piscicole, combaterea speciilor alogene invazive și contribuția la evitarea pierderii biodiversității globale [3]. Referindu-ne la primul obiectiv, adică la implementarea directivelor privind păsările și habitatele, trebuie subliniat că în aceste două documente sunt incluse obligațiile legale ale statelor membre în domeniul protecției naturii și biodiversității.

Directiva 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice (numită și Directiva „Păsări”) a fost adoptată de către Consiliu la 2 aprilie 1979, dar ca urmare a multiplelor modificări s-a decis codificarea acesteia. Astfel, la 30 noiembrie 2009 a fost adoptată Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind conservarea păsărilor sălbatice prin care a fost abrogată directiva anterioară. Directiva în cauză reglementează protejarea, gestionarea și

controlul asupra tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre și stabilește normele pentru exploatarea acestora, aplicându-se atât păsărilor, precum și ouălor, cuiburilor și habitatelor acestora [4]. Statele membre sunt obligate să ia măsurile necesare pentru a menține populațiile speciilor de păsări la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere [5]. Pentru conservarea, menținerea și restabilirea biotopurilor și habitatelor, directiva prevede următoarele măsuri: crearea unor arii protejate; întreținerea și gestionarea habitatelor situate în interiorul și în afara zonelor de protecție, conform imperativelor ecologice; restabilirea biotopurilor distruse; și crearea de biotopuri [6]. De asemenea, aceasta introduce, cu excepții pentru anumite specii sau în anumite condiții, ce vor fi specificate mai jos, următoarele interdicții: omorârea sau capturarea deliberată a păsărilor, indiferent de metoda utilizată; distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau ouălor sau eliminarea cuiburilor; culegerea ouălor din natură și păstrarea acestora, chiar dacă sunt goale; perturbarea deliberată a păsărilor, în special în perioada de reproducere sau de maturizare; și ținerea în captivitate a păsărilor din specii a căror vânare și capturare este interzisă [7].

Directiva 2009/147/CE este urmată de o serie de anexe. Anexa I conține lista speciilor de păsări care constituie obiectul unor măsuri speciale de conservare a habitatelor acestora, aici fiind incluse speciile pe cale de dispariție, speciile vulnerabile la anumite schimbări ale habitatului lor, speciile considerate rare din cauza efectivului redus al populațiilor sau distribuției locale limitate și alte specii care necesită o atenție specială din cauza naturii specifice a habitatului lor [8].

Anexa II include speciile care pot face obiectul vânătorii în cadrul legislației naționale datorită efectivului populației, a distribuției geografice și a ratei de reproducere pe întreg teritoriul UE, dar statele membre trebuie să se asigure că vânarea acestora nu aduce atingere eforturilor de conservare în aria lor de răspândire [9]. Această anexă este divizată în două părți, în partea A fiind incluse speciile de păsări care pot fi vâdate în zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă, iar în partea B sunt indicate speciile ce pot fi vâdate numai în statele membre în dreptul cărora sunt indicate [10].

În anexa III, partea A, a directivei sunt incluse speciile de păsări care fac excepție de la interdicția vânzării, transportului în scopul vânzării, păstrării în scopul vânzării și oferirii spre vânzare a păsărilor vii sau moarte și a oricăror părți ale păsărilor sau produselor aviare ușor de recunoscut, cu condiția ca păsările să fi fost omorâte ori capturate prin mijloace legale sau să fi fost obținute prin mijloace legale [11]. Referitor la speciile de păsări incluse în partea B a aceleiași

anexe, statele membre pot permite neaplicarea interdicției menționate mai sus, stabilind însă anumite restricții [12].

În anexa IV sunt enumerate la lit. (a) mijloacele, sistemele sau metodele interzise pentru capturarea sau omorârea pe scară largă sau neselectivă a păsărilor sau care pot produce dispariția pe plan local a unei specii, iar la lit. (b) – mijloacele de transport din care este interzisă vânarea [13]. Dintre mijloacele, sistemele sau metodele interzise pentru capturare pot fi menționate lațurile, sursele de lumină artificială, explozivii, plasele, capcanele, momelile otrăvite sau tranchilizante, sau armele semiautomate sau automate al căror încărcător poate conține mai mult de două cartușe, iar în cadrul mijloacelor de transport din care este interzisă vânarea includem avioanele, autovehiculele și bărcile propulsate care se deplasează cu o viteză mai mare de 5 km pe oră [14].

Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (Directiva „Habitat”), la rândul ei, are ca obiect să contribuie la menținerea biodiversității prin adoptarea măsurilor corespunzătoare care să asigure atât menținerea, cât și readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună din statele membre [15]. Astfel, în comparație cu Directiva „Păsări”, care se referă doar la protecția speciilor de păsări de pe teritoriul statelor membre, Directiva „Habitat” conține obligații ce se referă atât la protecția speciilor de animale, cât și de plante.

Unul dintre cele mai notorii succese ale protecției biodiversității în UE a fost realizat anume prin adoptarea Directivei 92/43/CEE, prin care s-a instituit rețeaua Natura 2000. Astfel, la articolul 2 din directivă, se stipulează următoarele: „Se instituie o rețea ecologică europeană coerentă, care să reunească ariile speciale de conservare, cu denumirea de Natura 2000. Compusă din situri care adăpostesc tipurile de habitate naturale enumerate în anexa I și habitatele speciilor enumerate în anexa II, această rețea permite menținerea sau, după caz, readucerea la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală a tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor respective” [16]. La ora actuală această rețea reprezintă temelia conservării naturii și protecției biodiversității în UE. Ea este compusă dintr-o serie de arii protejate pe teritoriul statelor membre, care cuprind Ariile de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) delimitate conform Directivei 79/409/CEE, dar și Arii Speciale de Conservare (SAC) instituite prin Directiva 92/43/CEE. Procesul de stabilire a celor din urmă cuprinde trei etape. În prima etapă fiecare stat membru propune o listă de situri de pe teritoriul său, întocmită în conformitate cu anumite criterii bine stabilite, după care Comisia, pornind de la aceste liste, stabilește, prin acord cu fiecare stat membru, un proiect

de listă a siturilor de importanță unională, iar în final statele membre respective desemnează siturile ca arii speciale de conservare [17].

Directiva „Habitat” stabilește și o serie de interdicții menite să contribuie la reducerea biodiversității prin instituirea de măsuri privind conservarea speciilor de animale și plante de importanță unională care au nevoie de protecție strictă (aceste specii fiind incluse în anexa IV a directivei). Astfel, în scopul de instituire a unui sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale se interzice: orice formă de capturare sau ucidere deliberată a speciilor din aceste specii în natură; perturbarea deliberată a speciilor respective, în special în timpul perioadei de reproducere, cuibărire, hibernare și migrare; distrugerea deliberată sau culegerea ouălor din natură; deteriorarea sau distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă; dar și deținerea, transportul, vânzarea sau schimbul, precum și oferirea spre schimb sau vânzare a speciilor luate din natură, cu excepția celor luate legal, înainte de punerea în aplicare a prezentei directive [18]. În ceea ce privește sistemul de protecție riguroasă a speciilor de plante se instituie următoarele interdicții: culesul, colecționarea, tăierea, smulgerea sau distrugerea deliberată a acestor plante în natură, în aria lor de extindere naturală; deținerea, transportul, vânzarea sau schimbul, precum și oferirea spre schimb sau vânzare a speciilor din respectivele specii, luate din natură, cu excepția celor luate legal, înainte de punerea în aplicare a prezentei directive [19].

Ambele directive, directiva „Păsări” și directiva „Habitat”, prevăd cazuri în care pot avea loc derogări de la interdicțiile și obligațiile instituite. În fond, cazurile când pot avea loc derogările sunt asemănătoare pentru cele două directive, acestea fiind stipulate în art. 9 al Directivei 2009/147/CE și în art. 16 al Directivei 92/43/CEE: siguranța și sănătatea publică; evitarea daunelor asupra recoltelor, efectivelor de animale, pădurilor, exploatațiilor piscicole și apelor; pentru protecția florei și faunei; în scopuri educative și de cercetare; sau în interesul securității aeriene (cu referire la directiva „Păsări”).

De asemenea, ambele directive prevăd proceduri de evaluare a progreselor în ceea ce privește conservarea speciilor și habitatelor lor prin intermediul întocmirii de rapoarte periodice către Comisie.

Directivele 2009/147/CE și 92/43/CEE sunt documentele de bază din care decurg obligațiile statelor membre privind conservarea și protecția diversității biologice, dar sunt și alte acte, care amintesc biodiversitatea. Protecția biodiversității este un domeniu al politicii de mediu al UE interconectat cu multe alte politici sectoriale, care țin atât de mediu, cât și de economie sau cercetare. Astfel, există strategii și planuri de acțiune sectoriale ce se referă la biodiversitate în

relație cu alte domenii, cum ar fi Planul de acțiune în favoarea biodiversității în domeniul conservării resurselor naturale, Planul de acțiune în favoarea biodiversității în domeniul agriculturii, Planul de acțiune în favoarea biodiversității în domeniul pescuitului, Planul de acțiune în favoarea biodiversității pentru cooperare economică și dezvoltare sau Strategia privind utilizarea durabilă a resurselor naturale. Dacă e să ne referim nemijlocit la acte obligatorii privind alte domenii, cum este cazul Directivei 2008/56/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 iunie 2008 de instituire a unui cadru de acțiune comunitară în domeniul politicii privind mediul marin (Directiva cadru „Strategia pentru mediul marin”), atunci aceasta amintește în alin. 3 al preambulului său că: „Mediul marin este o moștenire prețioasă care trebuie protejată, conservată și, în măsura posibilului, refăcută, obiectivul final fiind acela de a menține biodiversitatea și de a asigura mări și oceane variate și dinamice, care să fie curate, sănătoase și productive” [20]. O altă directivă, și anume Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 septembrie 2010 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice, menționează în preambul că „utilizarea animalelor în proceduri nu ar trebui să reprezinte un pericol pentru biodiversitate. Prin urmare, utilizarea în proceduri a speciilor pe cale de dispariție ar trebui limitată strict la minimumul necesar” [21]. De asemenea, Directiva 2009/128/CE a Parlamentului European și al Consiliului din 21 octombrie 2009 de stabilire a unui cadru de acțiune comunitară în vederea utilizării durabile a pesticidelor, prevede la art. 12 că „ținând seama de igiena necesară, de cerințele de sănătate publică și de biodiversitate sau de rezultatele evaluării riscurilor relevante, statele membre se asigură că utilizarea pesticidelor este redusă la minimum sau interzisă în anumite zone specifice” [22]. Un ultim exemplu pe care îl oferim ar fi Regulamentul (CE) Nr. 2152/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 noiembrie 2003 privind monitorizarea pădurilor și interacțiunilor de mediu în Comunitate (Forest Focus), care prevede la art. 1 că o schemă largă de monitorizare pe termen lung a situației pădurilor include și evaluarea efectelor schimbării climatice și biodiversității [23]. Această listă ar putea continua, însă nu ar fi relevant pentru prezentul studiu. Cert este că protecția biodiversității este strâns legată de multiple domenii ale activității UE și ține cont nu doar de necesitățile intrinseci ale conservării mediului, dar și de perspectivele de dezvoltare economică, socială și culturală.

În contextul prezentului studiu mai trebuie menționat statutul Uniunii Europene în calitate de parte la anumite convenții internaționale privind protecția biodiversității, acest lucru fiind în primul rând în concordanță cu atingerea obiectivului de contribuție la protecția și conservarea diversității biologice nu doar la nivelul statelor membre ale UE, dar și la nivel european în

întregime, cât și la nivel internațional. Astfel, Uniunea Europeană este parte la Convenția pentru diversitate biologică (deschisă spre semnare la 5 iunie 1992, textul căreia UE l-a semnat pe 13 iunie 1992), la Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa (adoptată la Berna la 19 septembrie 1979, semnată de UE la aceeași dată), sau la Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (adoptată la Bonn la 23 iunie 1979 și semnată de UE la 1 noiembrie 1983). De asemenea, UE a semnat la 23 iunie 2011 Protocolul de la Nagoya privind accesul la resursele genetice și distribuirea corectă și echitabilă a beneficiilor care rezultă din utilizarea acestora, adoptat de Conferința Părților la Convenția pentru diversitatea biologică pe 29 octombrie 2010. În prezent se lucrează în vederea propunerilor legislative care să pună în aplicare protocolul dat în UE pentru ca acesta să poată fi ratificat nu mai târziu de anul 2015.

Astfel, legislația europeană privind protecția biodiversității, aici referindu-ne în primul rând la directivele de instituire și implementare a rețelei Natura 2000, încearcă să stabilească un cadru juridic cât mai eficient pentru a putea îndeplini obiectivele de stopare a declinului și sărăcirii diversității biologice, dar și de îmbunătățire a situației acesteia. Odată cu constatarea faptului că declinul biodiversității până în anul 2010 – obiectiv stabilit anterior de Planul de acțiune privind biodiversitatea – nu a fost stopat, s-a conștientizat necesitatea luării de noi măsuri în acest sens, iar legislația europeană în domeniu trebuie să se adapteze noilor provocări. În 2011 se estima că în UE numai 17 % dintre habitate și specii și 11% dintre ecosistemele esențiale protejate conform legislației UE sunt într-o stare favorabilă [24]. De aici putem trage concluzia: cadrul juridic existent în materie prezintă anumite breșe, în special în ceea ce privește mecanismele de implementare.

Starea biodiversității este unul dintre indicatorii principali ai stării mediului în general, iar conservarea acestui tezaur natural pe care îl are Uniunea în posesie va constitui un prim pas pentru asigurarea unui viitor durabil. Este salutar că multe alte domenii ale politicilor sectoriale ale UE țin cont de factorul biodiversității și se încearcă protejarea lui printr-o multitudine de mijloace. În acest sens, se lucrează nu numai asupra definitivării implementării legislației Natura 2000, dar și asupra integrării la nivelul convenit al aspectelor ce țin de biodiversitate în celelalte domenii privind protecția mediului, dar și dezvoltarea socio-economică în general.

Realizarea cea mai mare a legislației UE privind biodiversitatea rămâne a fi instituirea celei mai mari rețele din lume de arii protejate, dar acest succes rămâne a fi unul nesemnificativ dacă nu se lucrează în continuare în vederea îmbunătățirii situației existente și atingerii obiectivelor privind protecția și conservarea biodiversității pe termen lung. Normele juridice în domeniu

sprijină acest țel în vederea asigurării unui cadru de viață decent, atât pentru generația actuală, cât și pentru generațiile viitoare.

Bibliografie:

1. *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene* (versiune consolidată), art. 191, alin. 1. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 83, 30.03.2010. [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:ro:PDF>
2. *Decizia 1600/2002/CE a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a celui de-al șaselea program comunitar de acțiune pentru mediu*, 22 iulie 2002, art. 2(2). [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:08:32002D1600:RO:PDF>
3. Comisia Europeană, *Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor. Asigurarea noastră de viață, capitalul nostru natural: o strategie a UE în domeniul biodiversității pentru 2020*, Bruxelles, 3 mai 2011. [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0244:FIN:RO:PDF>
4. *Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind conservarea păsărilor sălbatice* (versiune codificată), 30 noiembrie 2009, art. 1. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 20, 26.01.2010. [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:020:0007:0025:RO:PDF>
5. Ibidem, art. 2
6. Ibidem, art. 3
7. Ibidem, art. 5
8. Ibidem, art. 4
9. Ibidem, art. 7, alin.1
10. Ibidem, art. 7, alin. 2-3
11. Ibidem, art. 6, alin. 1-2
12. Ibidem, art. 6, alin. 3
13. Ibidem, art. 8
14. Ibidem, Anexa IV
15. *Directiva 92/43/CEE a Consiliului privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică*, 21 mai 1992, art. 1. În: Jurnalul Oficial al Comunităților Europene L

- 206, 22.07.1992. [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:02:31992L0043:RO:PDF>
16. Ibidem, art. 2
17. Ibidem, art. 4
18. Ibidem, art. 12
19. Ibidem, art. 13
20. *Directiva 2008/56/CE a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui cadru de acțiune comunitară în domeniul politicii privind mediul marin (Directiva cadru „Strategia pentru mediul marin”),* 17 iunie 2008, preambul, alin. 3. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 164, 25.06.2008. [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:164:0019:0040:RO:PDF>
21. *Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice,* 22 septembrie 2010, preambul, alin. 16. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 276, 20.10.2010. [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:276:0033:0079:RO:PDF>
22. *Directiva 2009/128/CE a Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru de acțiune comunitară în vederea utilizării durabile a pesticidelor,* 21 octombrie 2009, art. 12. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 309, 24.11.2009. [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:309:0071:0086:RO:PDF>
23. *Regulation (EC) No 2152/2003 of the European Parliament and of the Council concerning monitoring of forests and environmental interactions in the Community (Forest Focus),* 17 November 2003, art. 1. In: Official Journal of the European Union L 324, 11.12.2003. [On-line]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:324:0001:0008:EN:PDF>
24. *Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor. Asigurarea noastră de viață, capitalul nostru natural: o strategie a UE în domeniul biodiversității pentru 2020,* op. cit.